

**СТАТИСТИЧНЕ ТА ЕКСПЕРТНО-
АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ
РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІКИ І
СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**

Колективна монографія

**Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний технологічний університет**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Chernihiv National University of Technology**

**СТАТИСТИЧНЕ ТА ЕКСПЕРТНО-АНАЛІТИЧНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ
ЕКОНОМІКИ І СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**

**STATISTICAL AND EXPERT-ANALYTICAL SUPPORT
OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT MANAGEMENT OF
ECONOMY AND SOCIAL SPHERE**

**КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ
за редакцією С.М. Шкарлета, В.Г. Маргасової**

**COLLECTIVE MONOGRAPH
edited by S. Shkarlet, V. Marhasova**

**Чернігів, Україна
Chernihiv, Ukraine
2017**

УДК [31.33+303.442.3]:330.34
ББК 65.050
С 78

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Чернігівського національного технологічного університету
Протокол № 4 від 27.03.2017 р.*

Рецензенти:

Лібанова Е. М., доктор економічних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи

Момотюк Л. Є., доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та виховної роботи Національної академії статистики, обліку та аудиту Державної служби статистики України

Вдовенко С. М., доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та менеджменту організацій Чернігівського національного технологічного університету

С 78 Статистичне та експертно-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком економіки і соціальної сфери : моногр. / [за ред. С. М. Шкарлета, В. Г. Маргасової]. – Чернівці : Черніг. нац. технол. ун-т, 2017. – 620 с.

ISBN 978-966-2188-75-2

Потреба суспільства в ефективних змінах правового, інституційного, фінансового, організаційного та змістовного характеру з помітними для нього результатами робить необхідними посилення інституційної спроможності системи державного управління та подальшу розбудову демократії у процесі здійснення секторальних реформ в Україні, які водночас мають узгоджуватися з проголошеним на глобальному рівні стратегічним завданням забезпечення сталого розвитку, що передбачає знаходження балансу між економічною, екологічною та соціальною складовими розвитку на фоні забезпечення миру та соціальної злагоди. Використання ефективної та якісної системи експертно-аналітичного забезпечення державної політики, аналітичних методів і технологій забезпечує підтримку прийняття та реалізації державно-політичних рішень на всіх рівнях владної ієрархії, забезпечує інформаційну підтримку обраної для реалізації державної політики і створює умови для об'єктивного формування громадської думки щодо її впровадження, забезпечує потреби державних службовців у верифікованому аналітичному матеріалі.

Коллективна монографія містить результати моніторингу ефективності процесів інтеграції України до ЄС та дієвості секторальних реформ, системного дослідження фундаментальних теоретико-методологічних засад експертно-аналітичного забезпечення управління, європейського досвіду розвитку статистичного бізнес-процесу з метою забезпечення належного рівня якості даних та ефективного статистичного виробництва, удосконалення статистики державних фінансів, грошово-кредитної та фінансової статистики, аналітичного, експертного, правового й інформаційного забезпечення місцевого та регіонального самоврядування в процесі децентралізації, забезпечення управління економічним потенціалом й економічною активністю і життєвим рівнем населення. Вагомим результатом проведених досліджень є розроблені напрями раціонального й ефективного використання наявних можливостей розвитку України та її регіонів в сучасних умовах.

Монографія розрахована на фахівців у галузі економіки, державного управління, науковців і практиків, менеджерів, які за родом своєї діяльності вирішують завдання бізнесу, планування комерційної діяльності і виробництва, а також у процесі державного регулювання економічного розвитку, з можливостями, що відкриваються у разі коректного й цілеспрямованого використання статистичного забезпечення розроблення та підтримки управлінських рішень для зростання ефективності в усіх сферах суспільного життя.

Відповідальність за науковий рівень статей, обґрунтованість висновків, достовірність результатів, правильне цитування джерел та посилання на них несуть автори та їх наукові керівники.

УДК [31.33+303.442.3]:330.34
ББК 65.050

ISBN 978-966-2188-75-2

© Автори, 2017
© Чернігівський національний
технологічний університет, 2017

UDC [31.33+303.442.3]:330.34
LBC 65.050
C 78

*Recommended for publication
by the Academic Council of Chernihiv national University of Technology
Protocol № 4 of 27.03.2017*

Reviewers:

Libanova E. M., Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS of Ukraine, director of the Ptoukha Institute for Demography and Social Studies

Momotiuk L. Ye., Doctor of Economics, Professor, Vice-rector for scientific-pedagogical and educational work of the National Academy of Statistics, Accounting and Audit of State Statistics Service of Ukraine

Vdovenko S. M., Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Public Administration and Management of Organizations of Chernihiv National University of Technology

C 78 STATISTICAL AND EXPERT-ANALYTICAL SUPPORT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT MANAGEMENT OF ECONOMY AND SOCIAL SPHERE : monograph / [edited by S. Shkarlet, V. Marhasova]. – Chernihiv : CNUT, 2017. – 620 p.

ISBN 978-966-2188-75-2

The need of society in effective changes of legal, institutional, financial, organizational and substantial character with noticeable results makes it necessary to strengthen the institutional capacity of the system of public administration and further develop democracy in the process of sector reforms in Ukraine, which must be consistent with declared at a global level strategic objective of sustainable development, which involves finding a balance between economic, environmental and social components of development against the backdrop of securing peace and social cohesion. The use of effective and qualitative system of expert-analytical support of public policy, analytical methods and technologies, provides support for adoption and implementation of public-policy decisions at all levels of the power hierarchy, provides information support of the chosen for implementation public policy and creates conditions for the objective formation of public opinion on its implementation, meets the requirements of civil servants in the verified analytical material.

The collective monograph contains the results of monitoring the effectiveness of Ukraine's integration into the EU and the effectiveness of sectoral reforms, systematic study of fundamental theoretical and methodological principles of expert-analytical maintenance of management, the European experience of statistical business-process development to ensure adequate level of data quality and efficient statistical production, improvement of statistics of public finance, monetary and financial statistics; analytical, expertise, legal and information support of local and regional authorities in the process of decentralization, securing management of economic potential and economic activity, living standards of the population. An important result of the research is the developed directions of rational and effective use of the existing capacity of Ukraine and its regions in modern conditions.

The monograph is intended for specialists in economics, public administration, academics and practitioners, managers who in their work solve business issues, plan commercial activity and production, as well as participate in the process of government regulation of economic development with the opportunities opening in case of the correct and targeted use of statistical software development and support of management decisions for the increase of efficiency in all areas of public life.

Responsibility for the scientific level of the articles, the validity of findings, the reliability of results, proper citation of sources and references to them bear authors and their supervisors.

**UDC [31.33+303.442.3]:330.34
LBC 65.050**

ISBN 978-966-2188-75-2

© Authors, 2017
© Chernihiv National University of
Technology, 2017

Chapter 7	STATISTICAL AND EXPERT-ANALYTICAL MAINTENANCE OF MANAGEMENT OF ECONOMIC ACTIVITY AND LIVING STANDARDS	
Глава 7	СТАТИСТИЧЕСКОЕ И ЭКСПЕРТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТЬЮ И ЖИЗНЕННЫМ УРОВНЕМ НАСЕЛЕНИЯ	
	Богущ Л.Г. ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	540
	Дусь Т.В., Козар Н.Г., Семеняко Т.В. СТАТИСТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЖИТТЄВОГО РІВНЯ НАСЕЛЕННЯ	558
	Рудь Н.Т. ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ НА ОСНОВІ СТАТИСТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	562
	Шубалий О.М. МЕТОДИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНОЇ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РИНКУ ПРАЦІ	575
	Цвігун І.А. ПЕРЕДЧАСНА СМЕРТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	590
	Пантелєєв В.П., Сакада Т.Д. СТАТИСТИЧНА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПІДВИЩЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ СУСПІЛЬСТВА	602
	Фурман Т.Ю. ТЕОРІЇ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ВЧЕНЬ	610

СТАТИСТИЧНА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПІДВИЩЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ СУСПІЛЬСТВА

В.П. Пантелеєв, д-р екон. наук, професор, декан економіко-статистичного факультету,
e-mail: bernstain@ukr.net

Т.Д. Сакада, в.о. доцента, заступник декана економіко-статистичного факультету
e-mail: sakadat@ukr.net

Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ, Україна

Розвиток суспільства та держави передбачає використання поруч із «нормативними», «офіційними», «формальними» важелями також й неформальні, гуманітарні шляхи. До останніх відноситься широке розповсюдження серед населення основ точних наук. Досвід інших країн показав доречність поширення знань, наприклад, статистики. Далі у матеріалі йдеться про досягнення офіційної статистики, запровадження основ статистичної грамотності населення та інтеграцію статистичної грамотності у освіту людини протягом життя.

Метою даного дослідження є розгляд глобального та гуманітарного розуміння поняття грамотність, прикладного тлумачення грамотності із оцінкою рівня грамотності населення статистикою, значення та підходи до статистичної грамотності населення, основи статистичної грамотності та проблеми й впровадження статистичної грамотності в Україні.

Загальне про грамотність та грамотний. Одним із актуальних питань суспільства зараз стає поняття грамотності стосовно різних аспектів поведінки людини. У координатах «особистість-професіоналізм» грамотність може розглядатися як розумний раціональний розподіл людиною власного часу та власних коштів.

Грамотність у фундаментальному розумінні із синонімами грамота, письменність, письмо, освіта та ін. розглядається як уміння людиною читати й писати або вміння людини використовувати мову, щоб читати, писати чи розмовляти. Традиційно під словом грамотний або письменний мають на увазі людину, що вміє читати й писати або тільки читати будь-якою мовою. У сучасному розумінні це означає здатність людини писати згідно з заведеними нормами граматики й правопису. У вузькому сенсі грамотність означає дотримання людиною відомих правил правопису, арифметичних правил, мовних правил, відсутність помилок тощо.

Мовні джерела підтверджують зв'язок між грамотністю та освіченістю, писемністю людини. Так, грамотність латиною та англійською це *literacy*, іспанською *alfabetismo*, італійською *alfabetizzazione*, німецькою *Alphabetisierung*, французькою *alphabétisation*, російською *грамотность* та ін.

Синонімами слова «грамотний» визнаються: письменний, досвідчений, бувалий, вправний, добрий, знаючий, практикований й навіть обстріляний тощо.

Варто зазначити існування певних видів грамотності: психологічна грамотність, політична грамотність, правова грамотність, екологічна грамотність, медіа-грамотність тощо; виокремлюється професійна грамотність - технологічна грамотність, комп'ютерна грамотність, фінансова грамотність, статистична грамотність, бухгалтерська грамотність та ін.

У зв'язку із підвищенням вимог з боку соціуму України коло видів грамотності постійно розширюється. Грамотний підхід до вирішення управлінських задач передбачає, наприклад впорядковане оформлення угоди, розробку бізнес-плану, певний рівень розподілу задач, прийняття рішень про вкладання коштів у інвестиції, налагодження комунікаційних відносин, прийом відповідальності за себе та інших, вміння бачити чітку мету, розуміння ситуації у форматі результату, а не порядку виконання дій тощо. Тому зараз з'являються словосполучення як грамотний менеджмент, грамотний бізнес, грамотний енергоаудит, ... сьогодні Україні потрібні грамотні фахівці з управління, грамотні бухгалтери, грамотні аудитори тощо. Грамотність виступає синонімом професіоналізму людини.

Прийнято розглядати грамотність у більш широкому сенсі, як розуміння людиною оточення та прийняття нею зважених розумних дій. Світовий досвід свідчить, що грамотність може збільшити можливості працевлаштування і доступу до вищої освіти. Існує економічна вигода для окремих осіб, компаній, з якими вони працювали, і казначейства, а також економіки і країни в цілому, наприклад, збільшення ВВП. Виявлено досить значну кореляцію між рівнем грамотності окремих країн на початку ХХ-го століття і успішною модернізацією та економічними проривами в кінці ХХ-го століття, тому що "грамотні люди могли характеризуватися більш високим рівнем інноваційної діяльності, яка забезпечує можливості модернізації, розвитку і економічного зростання» [1].

Статистична оцінка рівня грамотності населення. У статистиці під **грамотністю** розуміється здатність людини прочитати, зрозуміти й написати короткий простий текст, що стосується її повсякденного життя. Рівень грамотності дорослого населення – частка грамотних у віці від 15 років і старших. Індекс грамотності (званий іноді просто грамотність) певного народу є відношення між числом грамотних осіб і чисельністю всього населення. Це відношення звичайно виражається у відсотках. Грамотністю, що виражена в відсотках, якщо й не вимірюється, то, принаймні, яскраво характеризується ступінь народної освіти.

Грамотність – фундамент, на якому можна збудувати подальший розвиток людини. Відкриваючи доступ до книги, вона дає *можливість* користуватися скарбницею думок та знань, що створені людством. Але

можливість – це ще не факт. Рівнем поширення грамотності в даному народі характеризується рівень участі всього народу в розумовому житті людства, але характеризується лише до певної міри, бо й неписьменні народи беруть і брали участь, хоча й незначною мірою, в накопиченні розумових і моральних скарбів людства.

За даними Інституту Статистики ЮНЕСКО \ UNESCO Institute for Statistics, 82% дорослих представників людства вважаються грамотними. Грамотні 87% чоловіків і 77% жінок. Грамотні абсолютно всі повнолітні жителі тільки п'яти держав - Гренландії, Норвегії, Грузії, Ліхтенштейну та Фінляндії.

Однак далеко не всі грамотні люди спроможні прочитати книгу. ЮНЕСКО вважає грамотним людьми тих, хто здатен прочитати і написати (а також зрозуміти) просте речення про своє повсякденне життя. Держави світу по-різному визначають термін «грамотність». В десятках країн (наприклад, в Афганістані, Мозамбіку та Алжирі) - це здатність «прочитати лист або газету», на острові Аруба - «прочитати простий текст і написати лист». У Буркіна-Фасо грамотною вважається будь-яка людина, яка заявить про це. У Лаосі знання літер є недостатнім - грамотна людина має вміти читати, писати і робити прості арифметичні дії. У Латвії грамотною вважається людина, яка здатна тільки читати. У Македонії в розряд грамотних автоматично зараховується громадянин, який закінчив три класи початкової школи. На Філіппінах і в Саудівській Аравії додатково уточнюється, що грамотною може вважатися людина, яка може отримувати інформацію (наприклад, це незрячі, які вміють читати тексти, надруковані шрифтом Брайля). У деяких країнах (в основному, франкомовних) грамотний лише той, хто читає і пише по-французьки (або по-арабськи в Сирії), у більшості держав світу для цього достатньо володіти будь-якою мовою.

Сьогодні у світі налічується приблизно 771 млн. неписьменних, дві третини з них - жінки. У свою чергу, дві третини неписьменних проживають тільки в дев'яти країнах світу, причому на Індію припадає 34% від загального числа, на Китай - 11%. Найбільше число людей, які не вміють читати і писати, живуть у Південно-Східній Азії, в Африці на південь від Сахари і в арабських державах - тут вміють читати і писати лише шестеро з кожних десяти повнолітніх (дві третини чоловіків і половина жінок).

Зміст статистичної грамотності за «офіційною» статистикою. Статистична грамотність це здатність людини розуміти статистику, вживати її основи для оцінки характеристик суспільства, повсякденного життя та приймати свої рішення використовуючи її закономірності. Статистична грамотність необхідна для громадян, щоб зрозуміти матеріали, представлені в таких засобах, як телебачення, газети, книги, Інтернет та ін. Вміння людини управлятися із масивами інформації є

обов'язковою умовою, щоб бути статистично грамотною. Щоб вважатися статистично грамотною людиною іноді розуміють здатність особистості критично за допомогою статистичного інструментарію оцінювати матеріал і встановлювати актуальність статистично обґрунтованих підходів до всіх аспектів життя в цілому.

Можна скласти певну послідовність сходження: грамотність → освіченість (обізнаність) особи → компетентнісний підхід до навчання особи → зважена дія з боку особи → незалежність особистості → соціальне та економічне зростання держави.

«Офіційна» статистика має значні позитивні результати. Широко застосується статистичний інструментарій для дослідження економічних процесів на мікро – та макрорівнях. Фундаментальні дослідження в галузі економіки, які були в останні роки відзначені преміями Шведського національного банку пам'яті Альфреда Нобеля з економічних наук (Нобелівська премія з економіки), в основному ґрунтуються на вивченні статистичних даних та розкривають нові горизонти статистики. Зараз значного розвитку набула бізнес-статистика, під якою розуміється перш за все економічна статистика (фінансова статистика, страхова статистика, факторний аналіз тощо). Більш того, основна частина роботи економістів полягає в зборі та аналізі даних про те, як функціонують ринки. Ця робота проводиться з великою обережністю і вимагає наявності експертних навичок в області статистики. Як тільки ви стикаєтеся з чимось мінливим і починаєте питати, як виміряти цю мінливість в майбутньому, ви задієте статистику і статистичні параметри - такі як середньостатистичний тренд напрямки ціни або його дисперсії. Будь-які статистичні дані або будь-яке вимірювання хаотичності може бути записано деривативом, фінансової похідною, і цим можна торгувати. За останні 25 років арсенал економістів поповнився двома дослідницькими інструментами вивчення поведінки людини, які дозволили їм розширити можливості вивчення світу. Перший з них – рандомізоване контрольоване випробування, метод, довго використовувався в інших наукових дисциплінах, зокрема в медицині. Другий метод полягає в використанні або експериментів що природно трапляються, або складних економетричних прийомів, які дозволяють визначити вплив «впливу». Ці інструменти стимулювали проведення нових досліджень по ряду важливих для суспільства питань. Подібні дослідження можуть бути використані для вивчення, наприклад, потреби в людей в освоєнні навичок статистики та підвищення рівня статистичної грамотності населення.

Заради інтересів бізнесу до посадових обов'язків, наприклад працівників підрозділів маркетингових досліджень включається робота із значними масивами даних, підготовка звітів, виконання аналітичних досліджень та статистичних обстежень тощо. Широко впроваджуються статистичні обстеження, статистичне вивчення, статистичне моделювання

тощо. Зараз у вищих навчальних закладах з'явилися нові спеціалізація – прикладна статистика та аналітика (бакалаври) та – Статистика та бізнес-аналітика (магістри).

В той же час виклики сьогодення спонукають до поширення статистичних знань серед широких верств населення, тобто йдеться про розширення меж «офіційної» статистики.

Основи статистичної грамотності населення. Доречно вказати головні напрями поширення статистичної грамотності населення. Прагматичний підхід до своїх ресурсів (часу, майна, здоров'я, репутації, коштів та ін.) передбачає кілька сходинок статистичної грамотності населення. Для цього потрібно повністю змінити своє ставлення до свого потенціалу і навчити себе сприймати його як гнучкі інструменти, якими можна легко і просто управляти, не залежати від грошей, а зробити так, щоб вони працювали на вас і ваш добробут.

Статистична грамотність включає в себе і розуміння того, що **активний спосіб отримання доходу, не буде тривати вічно.** Рано чи пізно, вам доведеться піти на пенсію і краще зробити так, щоб до цього моменту у вас були джерела пасивного доходу. А краще не чекати пенсії, а намагатися ще в молодому віці створити джерела пасивного доходу;

Облік і ретельне планування своїх фінансових коштів. Тільки за допомогою особистого фінансового плану, який ви можете скласти самостійно або скористатися послугами особистого фінансового консультанта, у вас вийде раціонально управляти всіма своїми доходами і витратами, правильно поставити перед собою цілі, на які необхідно накопичити певну суму грошових коштів. Досвідчений підхід до розподілу всіх грошових потоків необхідний для накопичень з метою придбання нерухомості або автомобіля, створення «подушки безпеки», акумулювання капіталу для створення активів, також для багатьох інших фінансових життєво важливих завдань;

Основи співпраці з фінансовими установами. Сьогодні щоб стати успішним і багатим, необхідно вміти налагоджувати взаємини з банками, страховими компаніями, брокерами та іншими учасниками фінансового ринку, використовувати інструменти для ефективного управління фінансами, заощадження та примноження грошей. З кожним роком все більше і більше людей розуміють всю ефективність роботи з фінансовими установами, і ви повинні навчитися грамотно користуватися всіма наданими можливостями, розуміти, що споживчий кредит — це прямий шлях до бідності, а накопичення грошей допоможе стати багатшими. Завдяки великому вибору всіляких програм і послуг, які є на фінансовому ринку, сьогодні можна починати отримувати доходи з самими мінімальними вкладеннями;

Інвестиції – це найскладніша, пов'язана з певними ризиками основа фінансової грамотності. Тут необхідно докласти зусиль для того, щоб

зрозуміти всі нюанси, які можуть вас очікувати в різних сегментах. І чим вище очікується прибутковість від вкладених інвестицій, тим вище ризики втрати ваших грошей. Ідеальний вихід в цьому випадку — послуги особистого фінансового консультанта, який зможе допомогти вам скомпонувати портфель інвестицій і мінімізувати ризики.

Статистична грамотність як одна із складових освіти людини протягом життя. Євроінтеграційні процеси, небувале зростання масивів інформації та обсягу необхідних знань, зміна системи передачі знань, жорстка конкуренція на ринку праці тощо, вимагають постійного підвищення кваліфікації фахівців. Нині щорічно обновляється близько 5% теоретичних та 20% професійних знань. Зниження професіоналізму фахівця на 50%, спричинена появою років. Крім фахових, існує комплекс необхідних знань для успішної людини соціальних, культурних, особистісних навичок. Окремим компонентом стрімкого економічного зростання суспільства та держави є доступ її громадян до знань, необхідних для сучасної економіки.

Освіта протягом життя розглядається як основний інструмент професійної та соціальної адаптації особистості у сучасному суспільстві. В рамках традиційної вузівської освіти постає завдання навчити майбутніх фахівців принципам безперервної освіти.

Навчання протягом життя має на увазі зростання інвестиції в людей і знання, набуття основних навичок, включаючи цифрову грамотність і розширення можливості для інноваційної, більш гнучкої форми навчання. Мета полягає в тому, щоб забезпечити людей будь-якого віку рівним і відкритим доступом до якісного навчання. Навчання протягом життя охоплює все цілеспрямоване навчання, формальне чи неформальне, з метою розширення знань, поліпшення навичок і компетентності. У цьому контексті статистична грамотність населення постає важливою складовою безперервної освіти. Використання статистичних методів в будь-якій галузі сучасного суспільства вважається його необхідною інституцією.

Проблеми й розробки статистичної грамотності в Україні. Одним із шляхів запровадження справжньої статистичної грамотності населення слід вважати розвиток загальної статистичної грамотності в Україні, табл.

Основою запровадження статистичної грамотності в нашій країні є диференційований підхід до підвищення статистичної грамотності на кожному рівні освіти.

Узагальнимо поточний стан справ в українській статистичній освіті який є невід'ємним елементом глобального навчального плану освіти.

Вищі навчальні заклади вчать статистичні дані протягом усього періоду досліджень як в рамках Генерального математичного навчального плану: математичної статистики, теорії ймовірностей, економетрики та як частину професійної (професійної) підготовки: теорії статистики, статистичного моделювання та прогнозування, економічної статистики

(бізнес-статистики), статистики національних рахунків, соціальної статистики, демографічної статистики, міжнародної статистики, статистики ринку, статистики праці, статистики підприємств на мікрорівні, фінансової статистика і т.д.

Таблиця

Завдання запровадження статистичної грамотності

Рівні освіти	Зміст завдань та заходів
Запровадження заходів із регулювання грамотності	Підготовка педагогічних працівників, наукова діяльність, управління освітою у сфері статистичної грамотності громадян, міжнародна діяльність, запровадження стандартів якості викладання математики, економічної статистики, аналізу, інформатики, демографії та соціології
Загальна середня освіта, позашкільне навчання та професійно-технічне навчання	Програми поведінкових дисциплін, перегляд змісту економічних дисциплін, підготовка підручників (посібників) для школярів, розробка самовчителів, навчальних програм, розробка факультативних програм, створення профільних класів, створення аналітико-фінансово-статистичних коледжів, реалізація програми «Статистика, аналіз, фінанси та на комп'ютері»
Середня та вища освіта	Конкурси студентських робіт з математики, економіки та статистики; проведення олімпіад, методично-інформаційне забезпечення, розробка сучасних навчальних програм, розроблення кейсів, запровадження «проблемного» навчання, співпраця із роботодавцями, із професійними аналітичними, консультаційними, рейтинговими, консультативними агентствами, розширення меж професійної освіти, популяризація та застосування міжнародних стандартів статистичної професійної освіти, кодексу етики професійних статистиків
Післядипломна освіта, самоосвіта	Програми підготовки, міжнародні програми, галузеві програми, підвищення кваліфікації, аналітична та статистична тематика в конкурсах на посаду держслужбовців, статистична тематика з дистанційного навчання у наукових дослідженнях, у підготовці Докторів філософії (PhD) та Докторів наук за спеціальністю «Статистика»
Освітня діяльність у сфері поза навчальних закладів, використання самоосвіти	Програми освіти для підприємців, для домогосподарств, для дорослих, популяризація знань з економіки, аналізу, статистики, фінансів, демографії, інформатики, економетрики, соціоніки та ін. для різних вікових верств населення у засобах масової інформації

Незалежні тести школярів з математики почалися кілька років тому, щоб включити ті ж статистичні проблеми, які виявляються складним для багатьох студентів.

Тісні зв'язки між навчальним процесом і реальними життєвими проблемами державної (офіційної) статистики завірені запрошенням

провідних фахівців з Національного статистичного комітету, щоб викладати в Національній академії статистики, обліку та аудиту, а також посилати стажерів для роботи в центрі і регіональних бюро статистики. Мережа партнерських коледжів Національної академії статистики, обліку та аудиту (НАСОА) в кожному великому місті для підготовки статистиків для регіональних бюро.

Кілька років поспіль НАСОА реалізує проект із навчання студентів-статистиків на першому курсі за пільговими, значно зниженими розцінками. Завдяки такому маркетинговому підходу відбулося наповнення груп за спеціальності «Прикладка статистика».

Академія, як єдиний навчальний заклад України, який має «статистику» у своїй назві пропонує програми безперервної освіти або перекваліфікації або другу вищу освіту в галузі прикладної статистики, заснованої на першого ступеня з економічним акцентом.

З метою сприяння соціально-економічному розвитку, існує необхідність принести в Україну і використовувати міжнародний досвід у сфері статистичного освіти. Адміністрація та працівники НАСОА докладають значних зусиль щодо поширення реклами в тому числі мережею «Internet» про Академію як про провідний фаховий ВНЗ зі статистики, єдиний в Україні ВНЗ IV рівня акредитації, який у назві має словосполучення «...статистика...»; відомо, що більшість першокурсників знайшли нас через «Internet». Науково-педагогічному колективу Академії, економіко-статистичному факультету та ін., необхідно постійно підвищувати рівень інформаційно-методичного забезпечення навчального процесу, заохочувати студентів до самостійного розв'язання проблем, розвивати аналітичний склад розуму студентів-початківців, зацікавлювати студентів-статистиків у поглибленому вивченні економічних дисциплін, стимулювати вихід студентів на науково-дослідницький та освітньо-науковий рівень підготовки. Високий творчий потенціал студентів-першокурсників потребує активізації розумової діяльності молоді через проведення конкурсів, Олімпіад як на рівні України, так й міжнародних, кейсів, інших складних та інтелектуальних змагань. Слід всіляко підтримувати патріотичне виховання та любов до Батьківщини. Також потрібно приділяти увагу творчому дозвіллю, розвитку студентського самоврядування, студентського спорту, укріплення здоров'я студентів. Високі життєві стандарти та сподівання студентів-статистиків повинні бути реалізовані саме у НАСОА.

Невирішені питання. Метою запровадження заходів, про яких йшлося вище у матеріалі, є усунення (ліквідація) неграмотності (неписьменності), рос. – безграмотности, та «напівграмотності» людини, запобігання прийняття людиною хибних, невдалих дій, які призводять до негативних результатів, які потребують значних зусиль з їх усунення. Бачимо відхід від «класичного» трактування ідеї статистики як політичної

арифметики (за сером В. Петі (1623-1687 рр.) до сучасної статистики з її складним точним інструментарієм. У матеріалі основний наголос робився на статистичній грамотності та її різновиду - бухгалтерської (фінансової) грамотності населення.

Висновки. Грамотність населення розглядається як один з проявів культури. Дані статистики дозволяють оцінювати рівень грамотності населення. Від фундаментального поняття «грамотність» людини до застосування прикладних його проявів у інших сферах діяльності людей потрібна певна послідовність дій. Прикметник «грамотний» стосовно професійної діяльності людини є замінником понять розумний, цивілізований, сучасний. Продуктивним напрямом поширення грамотності та підвищення рівня грамотності суспільства зараз вважається широке розповсюдження професійної грамотності, зокрема статистичної грамотності, в т.ч. бухгалтерської (фінансової) грамотності людей. На різних рівнях освіти вживаються різні та відповідні заходи статистичної грамотності. Потрібні критерії, стандарти, норми для оцінки рівнів грамотності фахівця. Для забезпечення високого рівня професійної підготовки потрібні сучасні навчальні програми, високий рівень ВНЗ, значна кількість годин для вивчення курсу та ін. У «бюджеті» коштів та часу людини потрібно виокремлювати запаси на поповнення знань. Статистична грамотність ідеально «вписується» у освіту людини протягом життя. Слід зазначити, що якісно вищим результатом статистичної освіти є формування навичок для самоосвіти та навчання протягом всього життя (англ. *full-life*).

Список використаних джерел

1. Korotayev, Andrey; Zinkina, Julia; Bogevolnov, Justislav; Malkov, Artemy (2011). "Global Unconditional Convergence among Larger Economies after 1998?". *Journal of Globalization Studies*. 2 (2).